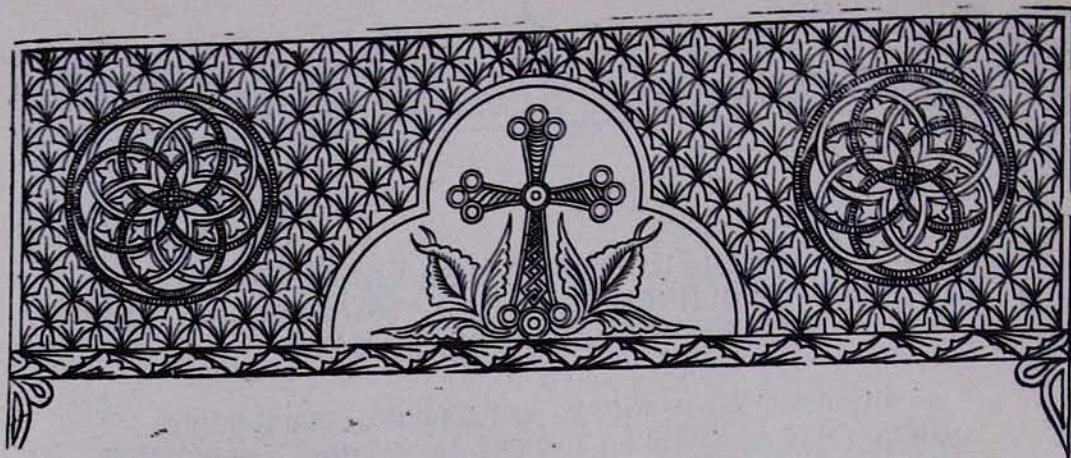

Հ Ա Տ Վ Ա Ծ Ն Ե Ր
ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԵՍ ԾՆՈՐՀԱԼՈՒ «ԹՈՒՂԹ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ»-ԻՑ
ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԵՍ ԾՆՈՐՀԱԼԻՆ ԽՈՍՈՒՄ ԵՎ ՊԱՏԳԱՄՈՒՄ Է
ՆԱԵՎ ԱՅՍՈՐ

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի 1973 թվականի հունվար 16 թվակիր սրբատառ կոնդակի հրահանգով, սփյուռքի ողջ տարածքի վրա, հայկական բոլոր համայնքներում շարունակվում են ա. Ներսես Ծնորհալու մահվան 800-ամյակին նվիրված հոբելյանական հանդիսությունները:

Հայոց Հայրապետի թելադրությամբ «Էջմիածին» ամսագրի սույն համարում մեր ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում ա. Ներսես Ծնորհալու հայրապետական հորդորներն ու պատգամները՝ ուղղված մանավանդ հայ հոգևորականությանը, քաղելով նրա նշանավոր «Թուղթ ընդհանրական» անդրանիկ կոնդակից, կոնդակ, որը գրվել է 1166 թվականին:

Ա. Ներսես Ծնորհալու քրիստոնեական մտածողության, բարոյականության և հայկականության ճշմարիտ ներշնչումով գրված մատենագրական, գրական հարուստ և բազմաժանր ստեղծագործության մեջ բացառիկ տեղ է գրավում նրա «Թուղթ ընդհանրական»-ը՝ որպես պատմական նշանակություն ունեցող և իր ժամանակի պատկերը ներկայացնող հարազատ ստեղծագործություն, որպես առաքինության, բարոյական գեղեցկության և սրբության հուշարձան:

«Թուղթ ընդհանրական»-ը բնութագրվել է որպես «ջախ լուսատու աստուածափրացն մտաց, աղբիւր շնորհաբուղիս վտակեալ յարբումն ոգւոց նոցին ծարաւեաց, պանծալի մատեան... յորում գանձեալ են պատուիրանք աստուածայինք և խրատք հոգեշահք առ համօրէն դասս հոգևորականաց և ժողովրդականաց» («Թուղթ ընդհանրական», ի ա. Էջմիածին, 1865, «Ազդ», էջ 1): Այս իմաստով «Ընդհանրական»-ը պատկանում է ոչ միայն մեր օրերին, այլև գալիք բոլոր ժամանակներին և սերունդներին:

«Ընդհանրական»-ը տիպար գրվածք մըն է իր տեսակին մեջ և պարուհակությամբ կատարյալ բովանդակություն մըն է յուրաքանչյուր դասակարգի

կրոնական և եկեղեցական պարտավորությանը: «Ընդհանրական»-ը յուր հրատարակութենեն մինչև մեր օրերը ութը դարերու ընթացքին մեջ, բան մը կորուսած չէ յուր գործութենեն և ազդեցութենեն, և այսօր ալ տակալին լավագույն և ընտրելագույն ձեռնարկն է եկեղեցական կանոնաց, և եկեղեցական բարեկարգության լավագույն ուղեցույցն է» (Մաղաքիա արքեպ. Օրմանյան, «Ազգապատում», հտր. Ա., 1959, Բեյրութ, էջ 1403):

«Ընդհանրական»-ի առաջին չորս գլուխները ուղղված են հոգևորականությանն ու նվիրված նրանց հոգևոր առաքելությանը. «Առ կրօնաւորս խառագնագեացս որ ի վանորայս» (էջ 23—46), «Առ առաջնորդս սրբոց ոխտից վանականաց» (էջ 46—52), «Առ առաջնորդս եկեղեցւոյ՝ որ են յաշխարհի, որ կոչին եպիսկոպոսունք» (էջ 52—67), «Առ դասս քահանայից» (էջ 67—92):

Ա. Ներսէս Ծնորհալու օրով Արևելյան Հայաստանում հայ պետականության վերացումով և ապա Կիլիկիայում «ի յանկմանէ ազգիս հայոց», անշքացել էին մեր հոգևոր, կրթական օջախներն ու վանքերը, խաթարվել ու վերացել սահակ-մեսրոպյան կարգն ու կանոնը, հայ եկեղեցու դարավոր ժամասացության եկեղեցական-ծիսական պաշտոններգությունը, թուլացել հավատն ու կարգապահությունը հայ հոգևորականության մեջ. «Իշխանութիւնն մեր բարձեալ... եկեղեցին մեր խրթնացեալ, աշխարհս մեր յազգաց օտարաց աւերեալ, ամենեքեան ցրտացեալ առ սէր աստուածայնոյն» («Սոփերք հայկականք», ԺԴ, էջ 41):

Ծնորհալին ձեռնարկում էր հայ եկեղեցու բարեկարգությանը: Բայց նա մտածում էր, որ անկարելի է եկեղեցական բարեկարգությունն առանց հավատավոր, կարգապահ և զարգացած հոգևորականության:

Այդ իսկ պատճառով Ծնորհալին «**նորոգէր զառաջին սուրբ հարցն հաստատեալ կանոնս**» հոգևորականության համար՝ շարադրելով «Թուղթ ընդհանրական»-ի առաջին չորս գլուխները:

Ծնորհալին իր ժամանակի հոգևորականության սայթաքումներն ու տգիտությունը բացատրում է «ի նուազեալ բարեաց ժամանակս մեր», հոգեվորականության «իմքնօրէն անձնահաճ կամապաշտութեամբ», ծուլությամբ, մեղսասիրությամբ և հայ ժողովրդի թշվառությամբ ու ժամանակի անպատշաճ պայմաններով: Ծավով է արձանագրում, որ այդպես չէին հայ եկեղեցին և հոգևորականությունը անցյալում, «մինչեւ յաւերումն աշխարհի ի հիմանց»:

Կային, սակայն, Բեսուռի կամ Ծուղրի Կարմիր վանքում և Կիլիկիայի այլ մենաստաններում իսկական բարեպաշտ ու զարգացած կրոնավորներ, որոնց հետ միասին Ծնորհալին աշխատում է բարձրացնել ողջ հոգևորականության պատիվն ու դերը հայ կյանքում, ինչպես այդ եղել էր անցյալում:

Ծնորհալու «Ընդհանրական»-ը, «Ներսէս կաթողիկոսի այս մեծ գրությունը որքան իր բովանդակությամբ շատ կարևոր պատմական փաստաթուղթ է,—գրում է մեծավաստակ գրականագետ Մ. Աբեղյանը,—նույնքան և արժեքավոր մի գրական երկ է: Իբրև բանաստեղծի գործ՝ դա բանականաբար հորինված է գեղեցիկ ձևով, հեղինակին հատուկ հաճելի ոճով: Մարդ այդ կարդալով՝ երբեմն հրապուրվում է նրա կարգավորյալ ու թեթև, միաժամանակ և հաճախ պատկերավոր մտածությամբ: Նա միտքն արտահայտում է սովորաբար կարճ ասացվածքներով, հստակ ու սրտալի խոսքերով, խուսափելով բառերի և քերականական ձևերի կրկնությունից: Զի մոռանում իր աստիճանին պատշաճ խրատական եղանակը. գրուցում է մեղմ, հանդարտ ու ծանր. ոչ հրամայողաբար, ոչ ինքնագով մեծամտությամբ, այլ համեստաբար,

իրեն էլ ոչ արդար համարելով: Ոչ մի շինծու խոսք չկա. հաճախ խոսում է մեկնաբան Շնորհալին: Գործածած նմանությունները մեծ մասամբ ոչ թե բանաստեղծական պաճուճանքի համար են, այլ միտքն օրինակներով հեշտ հասկանալի և համոզիչ դարձնելու: Բայց դրանք միաժամանակ և առանձին համ ու հոտ են ընծայում նրա խոսքին: Այսպիսի դեպքերում երբեմն, սուսց-վածները բավական ընդարձակվում են միջանկյալ խոսքերով, բայց մեծ մասամբ չեն կորցնում իրենց հեշտ հասկանալիությունը, որովհետև հեղինակը չի մոռանում խոսքերի կապակցությունն ու մտածության թելը: Ծառ բան, թուփ խոսք, և ուրիշ կրոնական գրվածքների խոսքերով և օրինակներով է համեմատ, ինչ որ անհրաժեշտ էր ըստ ժամանակի պահանջի: Բայց պակաս չեն և իր սեփական գյուտերը, բնությունից և կենդանի իրական կյանքից առած, միշտ չմոռանալով, որ ինքը գրում է ոչ միայն խրատելու, այլև ուսուցանելու համար»:

Այժմ թող խոսի և Ներսես Շնորհալին:

Նրա հետևյալ հորդորներն ու հաստատումները ուսանելի են նաև այսօր, որպես հայրական, մշտական կոչ և հայրապետական պատգամ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՆՔԵՐՈՒՄ ԱՊՐՈՂ ԽԱՐԱԶԱՆԱԶԳԵՍՏ ԿՐՈՆԱՎՈՐՆԵՐԻՆ

Եվ արդ, նախ խոսենք ձեզ, վարքով և կենցաղով գերաշխարհիկ կրոնավորներ, որ բնակվում եք վանքերում և մենաստաններում: [Ձեզ], որ աշխարհի պլանն եք և պարիսպ թշնամու դեմ՝ ձեր աղոթքներով և բարի վարքով, [ձեզ], որ մարմնավոր հրեշտակ եք և լուսատու աստղեր՝ երկրում, [ձեզ], որոնց բարի և լուսավոր վարքով միշտ փառավորվում է ձեր Հայրը, որ երկնքում է:

* * *

Խնդրում եմ բոլորիդ, սրբության և ողորմության յուրի նվազությանը չաղոտեք ձեր հավատքի լապտերների լույսը, այլ ձեր անձերի մեջ մշտավատ առաքիճությանը անջեջ պահեցեք աստվածային ճառագայթները: Նյութականի սիրո պատճառով ձեր հոգիները մի՛ սառեցնեք Քրիստոսի սիրո հուրից, որ բերեց երկիր, և ուզում է մշտաբորբոք պահել: Ձեր սրտում տեղ մի տվեք օտար կրակի ցանկության, դրանով աղոթքներ և աստվածային պատարագի խորհուրդ խնկարկելու Աստծուն, ինչպես արեցին Ահարոնի որդիները՝ Նաբադը և Աբիուդը, այլ յուրաքանչյուրդ նախ թող խոստովանությանը մաքրվի անմաքուր մտքերից ու գործերից և առաքիճությանը ինքնիրեն կենդանի պատարագ մատուցի կենդանի Աստծուն և, հետո միայն, թող մերձեցնա անարատին և սպասավորի սրբություն սրբոցին, որպեսզի նրանց նման տանջող կրակով չայրվի ներքին մարդը այստեղ՝ խղճահարությանը և այնտեղ՝ անշիջանելի բոցով:

* * *

Արդ, աստվածային և մեր հրամանով, սա թող դառնա կանոնական օրենք այնպիսիների համար՝ փոխելու այսուհետև իրենց բնակությունը վանքերում և իրենց վարքը, ըստ ձևի և կարգի, ապաշխարությանը և պարկեշտությանը մինչև մահ:

* * *

Ներկայումս շատ կրոնավորներ կան, որոնք աշխարհում ժառանգություն չունենին, հարկատու էին իշխաններին և աղքատ էին ունեցվածքով, նույնիսկ կարոտ՝ անհրաժեշտ բաների: Իսկ երբ կրոնավոր դարձան, վանքերում բազում ժառանգության տեր դարձան, հարստացան ունեցվածքով, և ոչ միայն անհրաժեշտ իրերի կարոտ չմնացին, այլև ավելորդ [բաներով] լցվեցին: Աշխարհում հոգսերով և աշխատանքով տանջվեցին, իսկ այստեղ անհոգությամբ և հեշտությամբ հարստացան:

* * *

Երբ այլևայլ վայրերից այգի ունեցող կրոնավորներ հանդիպում են իրար, ողջույնից հետո միմյանց ոչ թե հոգիների առողջության մասին են հարցնում և հիվանդության, ոչ էլ դեղի պատերազմների կամ խաղաղության մասին, ոչ էլ՝ թե ինչպես ստանանք արտասուքների շնորհքը աղոթքի պահին, այլ թե. «Այս տարի, ո՛վ եղբայր, ինչպե՞ս է քո տնկիների պտղաբերությունը, շա՛տ, թե քիչ»:

* * *

Որի պատճառով և մենք, այն կրոնավորների համար, որոնք նման են երկկենցաղ կենդանիներին, որովհետև ցամաքային են ըստ ձևի և ծովային՝ ծովի վրա զբաղմունքներ [ունենալու] պատճառով, աշխարհականներին հատուկ օրենքներ կհաստատենք և ոչ թե գերաշխարհիկների, որովհետև Քրիստոսի համար աղքատանալը ավելի բարձր է, քան հարստության տիրանալ և աղքատներին տալ Քրիստոսի հրամանի համաձայն, որքան Քրիստոս [ինքն] է մեծ քան մա, որ ողորմություն է տալիս աղքատին Քրիստոսի անունով:

* * *

Սա ևս ասենք, թե այն օրենքները, որոնք դրվեցին, որպեսզի կրոնավորները անինչ-և անստացվածք լինեն, թեև աշխարհական գործերից ազատ լինելու և միայն հոգևոր գործերով պարապելու համար հաստատվեցին, բայց իսկական պատճառը այն է, որ կրոնավորը ոչ միայն ավելորդ կերակուրների, խմիչքների և զգեստների կարիքի մեջ լինի, այլև անհրաժեշտ իրերի, որպեսզի մա, որ զինվորագրվել էր մաքուր կուսության դեմ, կարողանա ցանկության պատերազմի հաղթող դառնալ: Որովհետև նյութի առավելությունը որովայնամոլությամբ փոխարինելը բավական է, որպեսզի ցանկության բոցը մեղքի մեջ գցի նրանց, ովքեր իրենց անձերը անխտիր մատնում են որկրամոլության և արբեցության, եթե նույնիսկ դեները չեն գրգռում նրանց պոռնկության ախտերը:

* * *

Թող ձեր մեջ չգտնվի մեկը, որ կրոնավոր դարձած լինի և, ինքնիրեն տալով գինու առավելությանը, հարբածների [մասին] բամբասանքների՝ ենթարկի սուրբ կարգը, որովհետև մեկի անկարգությամբ իր բոլոր կարգակիցները կարհամարհվեն աշխարհականներից և այլազգիներից:

* * *

Իսկ մերոյց մոտ տեսնում ենք ոչ միայն գողություն, այլև ստախոսություն՝ գողության համար, ոչ միայն խոսքով, այլև մեծամեծ երդումներով ուրացում: Այս մեղքերին թողություն չկա:

* * *

Այս բոլորի հետ աղաչում եմ, աստվածաշունչ գրքերում գրված պատվիրանների համաձայն, դռներ և դռնապաններ դնել [ձեր] լեզվին և շրթունքներին, որպեսզի բարի և օգտակար խոսքերին թույլ տան դուրս գալ, իսկ չարերը, վնասակարներն ու ահագոտները արգելափակեն սրտում, ինչպես բանտում:

* * *

Մասնավորելով խոսքս ամենամաքուր երամներիդ, ասում եմ, որ ձեր մտքերը, խոսքերն ու գործերը, հոգու և մարմնի բոլոր շարժումները այնպես պարկեշտ և աստվածավայելու թող լինեն, որ ոչ թե Աստծու անունը և [ձեր] կրոնավորական կարգը հայհոյելու և պարսավելու առիթ լինեն տեսողների և լսողների համար, այլ գովասանքի և փառավորման:

ՎԱՆԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ՈՒՆՏԵՐԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԻՆ

Այսպես, և եկեղեցու առաջնորդներից հա, որ երկու աչքերով է լուսավորված, այսինքն աստվածաշունչ գրքերի գիտությամբ և առաքինաւոր գործերով՝ ամբօրոյամբ, սրբությամբ և ամեն արդարությամբ, որ ուսուցանում են Աստծու պատվիրանները, ինչպես իր անձը, այնպես էլ ողջ եղբայրությունը բարվոք կառաջնորդի դեպի աստվածային գործերը: Իսկ հա, ով աչքերից մեկը բաց ունի և մյուսը՝ փակ, այսինքն, ով կա՛մ գիտություն ունի առանց առաքինի գործերի և կա՛մ պաշտօնություն՝ առանց գիտության, թերի է բարիներից և ոչ կատարյալ, որովհետև այդպիսին միակամիների մասն է:

Քանզի թեև հա, ով իմաստություն ունի, գիտի խոսքով ճիշտ ուսուցանել արդարության ճանապարհի շավիղները, բայց քանի որ ինքը գործով չի գնում նույն [ճանապարհով], չի կարող և ուրիշներին համոզել գնալ: Նույնպես և հա, ով վարքի մաքրություն ունի առանց գրքերի գիտության, թեև անձամբ գնում է Աստծու օրենքների ճանապարհով, բայց ուրիշներին չի կարող իմաստությամբ առաջնորդել ինչպես պետք է: Այդ պատճառով էլ բազում անկարգություններ են մտնում եկեղեցի:

* * *

Կողմնակալությամբ ոմանց առանձնացնելով չսիրել և ուրիշներին անտեսել, ոմանց կարիքները ավելիով գոհացնել, իսկ ուրիշներին նույնիսկ անհրաժեշտից զրկել, այլ ներք թող հասարակաց լինի, ինչպես սուրբ Բարսեղի կանոնադրության մեջ, իսկ պատիվը [տրվի] նրանց, ում վայել է:

* * *

Ոչ ոք ինքնակամ ախտից շարժվելով, ավագներին կաշառելով թող չըհափշտակի վանքերի առաջնորդությունը, առանց ժամանակի առաջնորդի քննության և հրամանի:

* * *

Բոլոր բարի գործերի տիպարներն ու տեսակները, որ մի անգամ կանոն են դարձել և հաստատվել սուրբ հայրերի խոսքերում՝ որպես խրատ և ուղղություն առաջնորդներին՝ խոսքի և գործի բարեձևության համար, շտապեցեք, որդեգրել ձեր անձերի մեջ: Իսկ եթե չեք կարող բոլորը կատարել, որովհետև ձմեռ իջավ բարի ժամանակում, գոնե շատերը գործով կատարեցեք և պա-

կապի համար կամքի հոժարություն ցուցաբերեք, իսկ թերացման համար՝
զղջում և տրտմություն:

ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՅՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԻՆ, ՈՐՈՆՔ ԱԾԽԱՐՀՈՒՄ ԵՆ
ԵՎ ԿՈԶՎՈՒՄ ԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐ

Խոսենք նաև սուրբ եպիսկոպոսներիդ, որ տեսուչ եք կարգված աշխարհում գտնվող բոլոր հավատացյալ հոգիների վրա: Թեև ըստ կարգի երկրորդ դասեցինք ձեզ, նախ վանականներին [խոսելով] պատշաճության համար, սակայն ըստ աստիճանի, առաջինն եք: Աղաչում եմ, ամեն ինչից առաջ հիշել և իմաստությամբ գիտակցել ձեր ունեցած աստիճանի բարձրությունն ու գործը՝ թե որտեղից սկսեց, ինչո՞ւ հաստատվեց և ինչ հրամայեցին անել նրանք, որ հաստատեցին այն: Որովհետև երբ մեկը իմանա այս բոլորը, ինչպես պարտ է իմանալ, այս երեքից մեկը կշահի: Կամ կճանաչի եպիսկոպոսության ծանրությունն ու դժվարությունը և իր տկարությունը իմանալով հոժարությամբ չի դիմի [այս կարգին], ինչպես դյուրին և հեշտալի գործի, այլ կհրաժարվի, եթե [նույնիսկ] բռնադատվի իր ախտալի մտքերից կամ մերձավորների կողմից, ինչպես առաջին սրբերը արեցին և ուսուցին: Կամ հանձն առնելով դատնալ, կփութա ըստ Աստծու հաճության կատարել տրևտեսության գործը: Կամ արժանին չկատարելով կգիտակցի իր մեջ եղած քարու պակասը և [սրա] վնասը, խղճմտանքով կդատի իր անձը և ինքնիրեն հանցավոր կհամարի:

* * *

Պետք է իմանալ և այն, թե ինչո՞ւ Քրիստոսի և Նրա առաքյալների կողմից հաստատվեց եպիսկոպոսության գործը: Պարզ է, որպեսզի հրամանատար և գլուխ լինեն քահանաներին և ժողովրդին, մշտաբար ունենալ մտքի աչքերով հսկեն բոլորին, շեղվածներին ուղղեն և ուղիղներին հաստատ պահեն իրենց ուղության մեջ:

Իսկ թե ինչ հրամայվեց եպիսկոպոսին լինել և կամ ինչ անել, Պողոսը պարզաբանում է Տիմոթեոսին գրելով, որ եպիսկոպոսը, որպես Աստծու տնտես, պետք է անարատ լինի, հեզ, խոնարհ, պարկեշտ, հյուրասեր, արդար, սուրբ, ժուժկալ, ոչ արծաթասեր, ոչ կովող և ոչ հարվածող, այլ հանդարտ: Ավելացնում է և այս. պետք է վերակացու լինել Բանի վարդապետման, այսինքն ուսանել, ճանաչել և սպասավորել աստվածային օրենքների քարոզության: Նախ ա՛յս գործը ստանձնել և հետո [միայն] նյութականով մտահոգվել, ինչպես առաքյալները արեցին և ուսուցին:

* * *

Այս է, որ եպիսկոպոսներին հրամայում է, թե պետք է վերակացու լինել Բանի քարոզության և մխիթարել ողջմիտներին՝ նրանց, որոնք հավատքի հիվանդություն չունեն: Ով ընդունում է առաքելական Աթոռը, պետք է և առաքյալների գործը ստանձնի, ինչպես եղան նրանց հետևող առաջին սուրբ հայրերը:

* * *

Արդ, առաքյալների դասը, որոնք առաջինը Քրիստոսից ընդունեցին եպիսկոպոսության գործը, այսպես արեցին իրենք և սովորեցրին իրենց հե-

տեվողներին նույնօրինակ վարվել: Իսկ այս թշվառ ժամանակում այնքան հեռացանք նրանց բարությանը նմանվելուց, մինչև որ նրանք, ովքեր հոժարում են ստանձնել այդ գործը, եպիսկոպոսության գոյության պատճառը այլ բան չեն կարծում, քան միայն զանազան հնարներով հարստություն ժողովել հնազանդյալներից և փառավորիչներից փառք որսալ, որ պետք է անարգանք համարել և ոչ թե փառք:

* * *

Չեմ շարունակի թվել այս ժամանակի եպիսկոպոսների ավելի դժնդակ գործերը, որով բազում անարգանքների և տույժերի են եկթարկվում այլազգիներից: [Եվ այդ] ոչ թե աստվածային օրենքների համար, ինչպես առաջին արբերը, որովհետև այն երանության է արժանի, այլ սնտի փառքերի հույսի պատճառով, որովհետև հավատացյալներից զանազան հնարներով և բռնությամբ կողոպտվածը, որ պետք է ծառայեր եկեղեցու պայծառության և աղքատների կարիքներին, հավաքում են, ինչպես մաքսավորները, և աշխարհի բռնակալներին են նվիրում:

Իսկ դուք, որ ճշմարտության ջատագույններ եք և նույն բարի [գործերին] հետևող, խնդրում եմք, ամեն ինչով պատրաստ եղեք հոգևոր հովվության գործին, որ ընդունեցիք ճշմարիտ հովվապետից, բոլոր զգայարաններով ըստ վերագրյալ ցուցմունքների և ըստ սուրբ առաքյալների և նրանց հետևողների կանոնական խրատին:

ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԻ ԴԱՍԻՆ

Այժմ խոսքի կարգը դարձնենք քահանաներիդ դասին, որ աստիճանով երկրորդն են եպիսկոպոսներից հետո: Դուք նշանակված եք քահանայական գործունեությամբ բոլոր որդիներին Աստծուն նվիրելու համար՝ սուրբ ավագանի մկրտությամբ բոլորին ծնունդ տալով, նրանց երկնավոր Հոր որդեգիրներ և Քրիստոս Աստծու ժառանգակիցներ դարձնելու համար և Տիրոջ մեղսաքավիչ մարմնի և արյան բաշխումով կերակրել նրանց հոգին անմահության համար:

Եվ արդ, աղաչում եմ բոլորիդ, Քրիստոսի սիրով բացել [ձեր] մտքերի աչքերը, արթնանալ այս կյանքի մահահրավեր թմբիրից և ճանաչել զորությունը երկնային այն գործի, որին հրավիրվելով կանչվեցիք: Հրեշտակական գերաշխարհիկ զորություններից գերիվեր է այս աստիճանը նրանց համար, որոնք անարատությամբ և արքայությամբ են վարում այն:

Եվ որովհետև արժանի եղաք ձեր անձերը ընծայաբերելու երկնային գործին, ոչնչով առիթ մի տվեք, որ արատ ընկնի ձեր պաշտոնի վրա, ինչպես առաքյալն է խրատում: Այլ արիաբար և հոժարամիտ սրտով, առանց ծուլության, սուրբ հայրերի յուրաքանչյուր ժամի համար սահմանած աղոթքները անթերի կատարեցեք: Եվ մաքուր հոգով, սուրբ սրտով, անարատ հավատով, մեծ հույսով, վճիռ մտքերով և կատարյալ սիրով, երկյուղով և դողով սպասավորեցեք աստվածային խորհուրդներին: Առանց հասկանալու մի անցնեք ձեր մատուցած աղոթքների բազմախորհուրդ խոսքերը, ինչպես ջուրն է անցնում խողովակով, լինեն դրանք սաղմոսերգություն կամ սուրբ Գրոց ընթերցում, պաշտոներգություն և կամ քահանայական աղոթք՝ սուրբ պատարագի կամ ուրիշ հաստատված կանոնների, այլ առավելապես հասկանալով և, եթե հնար լինի, արտասուքներով և մեծ երկյուղով, որպես թե

դուք եք հորոգապես բխեցնում դրանք ձեր սրտից և մտքերից, որովհետև այդ բոլորը Աստծուն ուղղված և նրանից մեզ տրված զանազան և պես-պես բարիքների և պարգևների խնդրանքներն են: Իսկ ինքը, բարիքների պարգևատու Աստված, երբ տեսնում է խնդրողի ջերմեռանդ պաղատանքները, ավելի առատապես է շնորհում խնդրելին, ըստ այն խոսքի, թե՛ ով խնդրի, կատանա:

* * *

Իմացեք և այս, որ ձեր քահանայական կոչումը մարդկանցից [տրված] չէ և ոչ էլ մարդու ձեռքով, այլ նրանից, որ քահանա կոչվեց ըստ Մելքիսեդեկի կարգի, որ և ինք է ճշմարիտ քահանան, քահանայատեղը և Հայր Աստծուն [ընծայված] Պատարագը: Նա ձեզ տվեց իր անվան կոչումը, իր անվան հետ հանձնարարեց և իր գործը՝ հովվել իր ժողովրդին՝ միշտ բարի գործեր ուսուցանել և իր անձը բոլորին բարի օրինակ տալ:

Այդ պատճառով խնդրում ենք, որ կոչման անվան հետ և գործը կատարեք, որպես ձեր ժողովրդի հայրերն ու ծնողները, ամեն ժամ հոգևոր խրատներ տվեք նրանց միշտ ուսուցանելով՝ եկեղեցում, հրապարակներում և տանը, յուրաքանչյուրին ըստ հասակի զգուշացնելով և աստվածայինը հորդորելով:

* * *

Եթե նույնիսկ բոլոր տեսակի բարիքներով և առաքինությամբ կատարյալ լինեք, եկեղեցու պայծառության և սուրբ պատարագի պատվական և մաքուր զգեստների հանդեպ անփութ մի եղեք, ինչպես լսում ենք ոմանց մասին, թե ընդհանուր զգեստներով և անմաքուր տրեխներով են բարձրանում սուրբ բեմ և սքանչելի խորհուրդը կատարում են խորհուրդ չունեցող զգեստներով:

* * *

Այդ աղաչում եմ, երկնային խորհուրդը մի կատարեք ինչպես մարմնական մի գործ, այլ երկյուղով և դողով սպասավորեցեք աստվածային [գործին], որովհետև եթե [Հին Կտակարանի] օրինակում սուրբ հրեշտակը ունեղի կարիք էր զգում սեղանի վրայի կայծերին մոտենալիս, որքան մաքրություն և զգուշություն է պետք մեզ՝ հողեղեններիս և մեղավորներիս, այդ օրինակի ճշմարտությանը մոտենալու համար:

* * *

Եվ չպատահի այնպես, ինչպես լսեցինք [Աստծու] երկյուղը չունեցող որոշ քահանաների մասին, որոնք բնակվում են քաղաքներում, որ նրանք առավոտից մինչև պատարագի ժամը շրջում են քաղաքի վաճառափողոցներում առևտրի համար, որտեղ բազմաթիվ մետեր խոցում են [նրանց] սրտերը զգայարանների ճամփով՝ անպատշաճ բաներ տեսնելով, լսելով, խոսելով և գործելով, և այնտեղից դառնալով հանդգնում են մտնել եկեղեցիները և պատարագ են մատուցում ուրիշ քահանաների պատրաստած ճշխարներով, առանց սաղմոսների և աղոթքների:

Պատարագող քահանաներից ոչ ոք, ուրիշի դեմ ոյս ունենալով սրտում, թող չմոտենա աստվածային խորհուրդը կատարելու և [դրանով] անընդունելի դարձնի պատարագը Աստծու առաջ, այլ նախ, ըստ Քրիստոսի հրամանի, թող հաշտվի եղբոր հետ և հետո գա ու պատարագ մատուցի:

* * *

Իսկ ձեզանից նրանք, որ ավագագույն են և իմաստությամբ հաստատուն, թող սիրաշահեն կրտսերագույններին և պակասամիտներին, ներող և համբերատար լինեն նրանց նկատմամբ, և [դուք] կվարձատրվեք Աստծուց, եղբայրներին սիրաշահելու համար: Իսկ կրտսերագույններիդ պատվիրում ենք խոնարհություն և հնազանդություն ցույց տալ ավելի ավագներին և իմաստուն քահանաներին:

* * *

Ձեզանից ոչ ոք թող չսիրի քահանայական ուսմանց տգիտության կուրությունը, ծուլության և աշխարհիկ զբաղումների պատճառով: Թեև ոչ բոլորը կարող են կատարյալ լինել այն բոլոր շնորհներով, որ քահանաներից պահանջում են աստվածային օրենքները, սակայն [զոհն] հարկավորների մեջ պետք է անթերի լինեն, այսինքն եկեղեցական գրքերը ուղիղ ընթերցեն, ձայնավորների մանր ուսմունքը սովորեն եկեղեցում և հետո գան քահանայական ձեռնադրության:

* * *

Բայց լսում ենք որոշ սուտ քահանաների մասին, որ ոչ միայն այլ ուսումից են տգետ ծուլության պատճառով, մանավանդ անհավատության պատճառով, այլև Դավթի սաղմոսը ամբողջությամբ չգիտեն, առանց որի հարյուր և հիսուն փոխերով անգիր խոսելով Աստծու հետ, պատարագ չի մատուցվի սուրբ հայրերի հաստատած կանոնի ավանդության համաձայն: Ոմանք սուրբ պատարագի աղոթքների խոսքերն անգամ անգիր չգիտեն և կարծում են, որ կեղծ պատարագով խաբում են անխաբելի Աստծուն, մարդկանց և անջեղյալների հոգիներին, մարդկանց աչքին կեղծելով: Սրանց դատաստանը Աստծու առաջ առավել ծանր է, քան բոլոր մեղքերի [դատաստանը]:

* * *

Եվ ձեզանից ոչ մեկը, որպես տուրք, թող անգին շնորհի դիմաց արծաթագին չպահանջի մկրտություն կատարելու կամ մահամեքձին հաղորդություն տալու համար, այլ [նրանցից], որ ունեն և սիրով են տալիս իբրև եկեղեցու նվեր, առեք, իսկ եթե աղքատ լինեն, մի բռնադատեք:

Աշխարհաբարի վերածեց
ԵՐՎԱՆԴ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆԸ

Հոգևոր անմարանի գրաբար լեզվի դասախոս

